

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. október 26.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2018. október 26. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

2. Elemzés

Elemezze a leírtakat 10-15 sorban a megadott kérdések alapján!

A felnőtté válás nehézségei: Y generációs specifikumok a munkába állásban

(...)

Bár az egyetem vége felé, a tizedik-tizenkettedik vizsgaidőszakon túl sokan már alig várják, hogy elkezdhessék a „nagybetűs életet”, hogy dolgozni kezdjenek, hogy végre legyen pénzük másra is, mint májkrémes kenyérre, hogy a bennük tomboló kreatív energiákat végre felhasználhassák – az első ledolgozott év után kevesen gondolják, hogy a munkához fűzött összes reményük és elképzelésük bevált. A diákélettel járó hektikus, flexibilis napirend után a „nyolctól négyig” (ami persze igazából nyolctól-kilencetől ötig-hatig-hétig is eltarthat) váratlanul övön aluli lehet, főleg ennek a generációnak, akik online élnek az életük felét, és simán dolgoznak otthonról is. Ehhez a változáshoz, úgy tűnik, még nem nagyon alkalmazkodott a munkaerőpiac: ritka az olyan munkahely, ahol a kötött munkaidő helyett a flexibilis munkaidőt preferálják, és gyakoribb az, hogy bár este hat-hétig is bent kell lenni, elvárják, hogy a munkahelyi e-mailre még 8 után is érkezzen válasz. Ez viszont a személyes szabadság, a rekreációra fordítandó szabadidő durva korlátozása, amit sokan nem ismernek fel, és úgy érzik, muszáj még keményebben dolgozniuk, akár a szabad idejükből is komoly részt áldozva, hogy közelebb kerüljenek az áhított önmegvalósítás felé.

Forrás: <http://otvenperc.blog.hu/2016/02/17/y-gen1> (szerkesztett változat)

- a) Mutassa be, hogyan illeszkedik a pályakezdők munkába állása a szocializáció folyamatába!
- b) Miért és hogyan tér el a jelenleg munkába állók helyzete a korábbi időszakok pályakezdőitől?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

3. Forráselemzés

**Milyen demokratikus alapelvek ütközéséről van szó az alábbi forrásban?
10-15 sorban válaszoljon a szöveg alapján!**

Jogsértések a Facebookon: mit tehetünk és mit nem?
(...)

A szakértő szerint többek között annak is köszönhető, hogy napjainkban a személyiségi jogok megsértésére gyakran az interneten, a Facebookon kerül sor, hogy a közösségi oldalak regisztrált felhasználói sokkal szabadabban, meggondolatlanabban fogalmaznak, mivel a címzett nincs közvetlenül jelen, mint egy személyes beszélgetés során, vagy osztanak meg egy posztot vagy töltenek fel képeket. A bírósági gyakorlatban felmerült esetek többsége szerint leggyakrabban a személyes adatok védelméhez való jogot, a képmáshoz való jogot, az emberi méltóságot, a becsületet és a jó hírnevet sértik meg a Facebookon. (...)

A rosszul megválasztott szavak, üzenetek sérthetik az emberi méltóságot, a becsületet és a jó hírnevet. E körben azonban a becsület és a jó hírnév védelmének jogával gyakran konkurál a véleménynyilvánítás alaptörvényben is rögzített joga, amely a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi, és biztosítja a jó, a káros, a kellemes és a sértő vélemény közlését is. A bírósági gyakorlat egységes azonban abban, hogy a véleménynyilvánítás alapjoga csak felelősséggel gyakorolható, így nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas, valótlan tények közlésére, az indokolatlanul bántó, lealázó véleménynyilvánításra. Ennek fényében a Polgári Törvénykönyv is kifejezetten kimondja, hogy a becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezésmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.

Forrás: <https://24.hu/media/2017/01/30/jogsertések-a-facebookon-mit-tehetünk-es-mit-nem/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

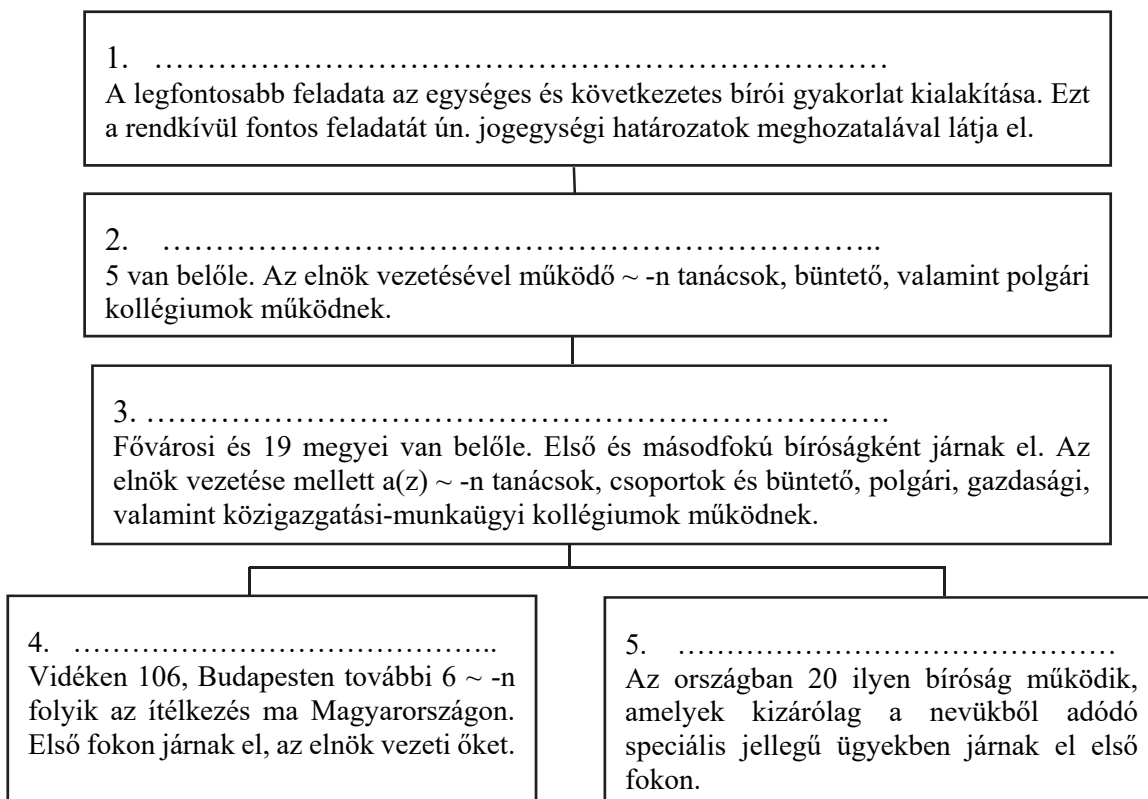
7 pont	
---------------	--

4. Fogalmak azonosítása

Helyezze el a felsorolt bírósági szervezeteket az ábra megfelelő szintjén! A felsorolásban négy szervezet szerepel. Az ötödiket Önnek kell meghatároznia, majd a többihez hasonlóan beírnia a megfelelő helyre!

- Járásbíróságok és kerületi bíróságok
- Törvényszékek
- Közigazgatási és munkaügyi bíróságok
- Ítéltáblák
- ?

A magyar bírósági szervezetrendszer

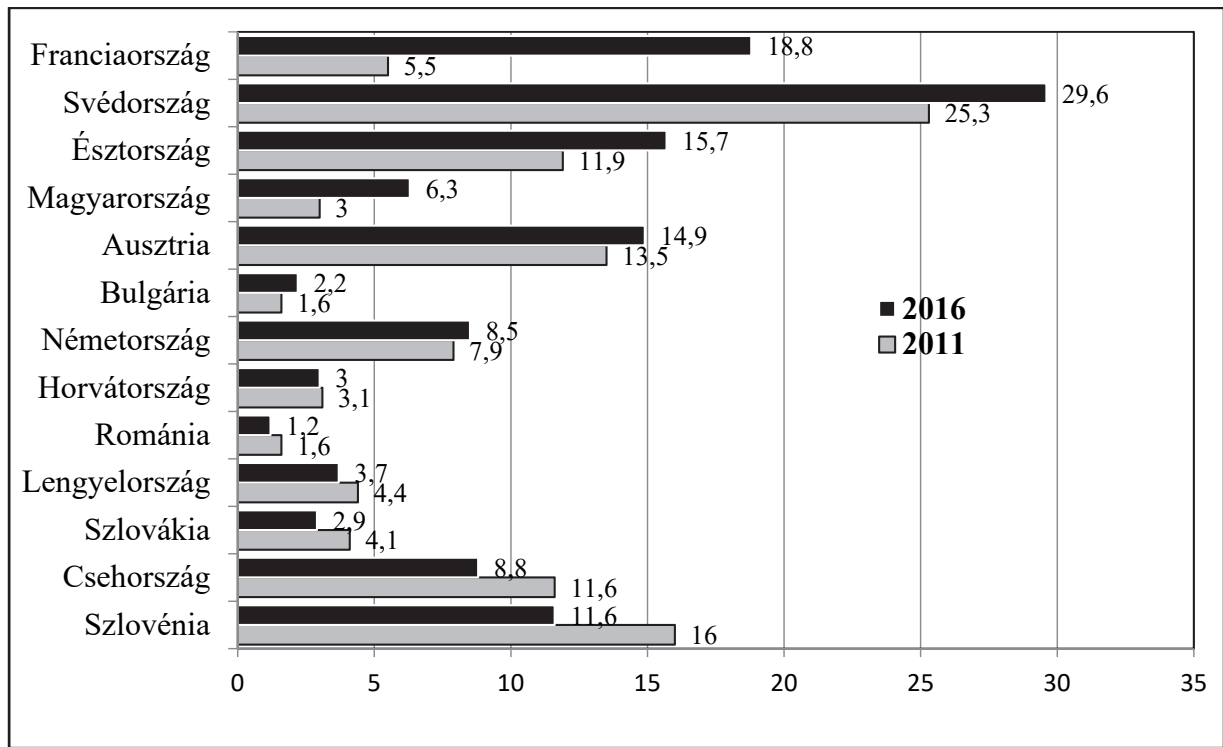
5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Ábra elemzése

Az alábbiakban az életen át tartó tanulás alakulásáról láthat adatokat. Tanulmányozza a grafikont, és válaszoljon a kérdésekre!

Az egész életen át tanulók aránya az egyes uniós országokban a 25–64 évesek körében %-ban

Forrás: <https://mno.hu/gazdasag/nem-divat-az-elethosszig-tartó-tanulas-de-az-allam-se-osztonoz-ra-2440205> (szerkesztett változat)

- a) Mi a sorba rendezés szempontja?
.....
.....
- b) Hányszorosára változott az élethosszig tartó tanulást választók aránya Csehországban 2016-ban 2011-hez képest?
.....
.....
- c) Hányadik helyen áll hazánk a sorban a növekedés arányát tekintve?
.....
.....
- d) Említsen legalább három okot, ami az adatok mögött állhat!
.....
.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

6 pont	
---------------	--

6. Keresztrejtvény

Írja be a meghatározások alapján az államháztartással kapcsolatos kifejezéseket!

- a) **Vízszintes 2.:**
Hiány. Amikor az éves állami bevétel kevesebb, mint a kiadás.
- b) **Vízszintes 6.:**
Ez tartalmazza a költségvetés végrehajtását, összeveti a költségvetési törvényben tervezett és a ténylegesen megvalósult bevételeket és kiadásokat. Elfogadása mindig a költségvetési év lezárása után történik.
- c) **Függőleges 6.:**
A pénzromlás üteme. Azt fejezi ki, hogy milyen ütemben értéktelenedik el egy adott pénz(nem).
- d) **Függőleges 10.:**
A bevételek és kiadások tervezett különbsége a költségvetésben.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.											
2.				E			C				
3.											
4.										H	
5.						L					
6.	Z			S			M		D		
7.											
8.										Y	
9.						Ó				C	
10.											
11.											

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Fogalmak meghatározása

Az alábbiakban azonos előtagú fogalmakat lát. Rövid meghatározásokkal különítse el a jelentésüket!

a) szociálpolitika

.....
.....

b) szociológia

.....
.....

c) szociálpszichológia

.....
.....

d) szocializmus

.....
.....

4 pont	
---------------	--

8. Érvelés

Az Alaptörvény idézett cikkelyét figyelembe véve fogalmazzon meg érveket a vallás magánügy, illetve közügy jellege mellett!

A teljes pontszám eléréséhez minimum 2-2 érv megfogalmazása kell, de nem szükséges a saját álláspont kifejtése.

„VII. cikk

(1) Mindenkinnek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.

(3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak.

(4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.

(5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

Forrás: Magyarország Alaptörvénye

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a) Érvek a vallás magánügy mellett:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Érvek a vallás közügy mellett:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Igaz-hamis

Döntse el, hogy az alábbi állítások igazak (I), vagy hamisak (H)! A megfelelő kezdőbetűt írja a négyzetbe! Röviden indokolja az állítását!

a) A váltó a bankjegy szinonimája.

.....
.....
.....

b) A kétszintű bankrendszerben a jegybank egyedül határozza meg a forgalomba kerülő pénz mennyiségét.

.....
.....
.....

c) A refinanszírozási kamatláb megegyezik a kereskedelmi bankok kamatlábjával.

.....
.....
.....

d) Adófizetés esetén a pénz a forgalmi eszköz funkcióját tölt be.

.....
.....
.....

e) Ha folyószámlánkról (látra szóló betétünkből) bankjegykiadó automata segítségével 10.000 Ft készpénzt veszünk fel, akkor az M1 (= azonnal felhasználható pénz: készpénz és látra szóló betétek) pénzmennyiség nem változik.

.....
.....
.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Adatsorok elemzése

Az alábbiakban Írország és Magyarország 2015. évi gazdasági teljesítményének néhány mutatóját találja. Elemezze az adatokat, majd válassza ki a megkezdett mondatokat befejező helyes állítást! A helyes állítás betűjelét írja a négyzetbe!

Főbb gazdasági mutatók, 2015		
	Írország	Magyarország
Terület (ezer km ²)	70,3	93
Népesség (millió fő az év közepén)	4,6	9,85
Népsűrűség (fő/km ²)	65,4	105,9
A GDP volumenének változása %-ban kifejezve		
az előző évhez képest	26,3	3,1
éves átlagban 2000–2015 között	5,35	3,31
Az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson számolva	65.482 USD	26.537 USD
Az egy főre jutó GDP az EU 27 tagállamának átlagához számítva %-ban	181	68
Fogyasztói ár változása az előző évhez képest, %	0	0,1
Foglalkoztatási ráta, %	70	72
Munkanélküliségi ráta, %	8,9	6,8
Részmunkaidős foglalkoztatási ráta, %	20	5
Folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP %-ában	4,4	4,2
Államháztartás egyenlege a GDP %-ában	-1,9	-2

1. Az államháztartás egyenlege sor számai azt mutatják, hogy ...
 - A) Magyarország államháztartási hiányának az aránya nagyobb, mint Írországé.
 - B) Írország államháztartási hiányának az aránya nagyobb, mint Magyarorszáké.
 - C) Magyarország államháztartási hiányának összege háromnegyede Írországénak.
 - D) Írország államháztartási hiányának bruttó összege huszonöt százalékkal több, mint Magyarorszáké.
2. A folyó fizetési mérleg egyenlege ...
 - A) a vizsgált ország nettó áru- és szolgáltatásexportjával egyenlő, amelyet a GDP arányában vizsgálva, Magyarország jobb eredményt mutat.
 - B) a vizsgált ország nettó áru- és szolgáltatásexportjával egyenlő, amelyet a GDP arányában vizsgálva, Magyarország rosszabb eredményt mutat.
 - C) a vizsgált ország bruttó áru- és szolgáltatásexportjával egyenlő, amelyet a GDP arányában vizsgálva, Magyarország jobb eredményt mutat.
 - D) a vizsgált ország bruttó áru- és szolgáltatásexportjával egyenlő, amelyet a GDP arányában vizsgálva, Magyarország rosszabb eredményt mutat.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. A részmunkaidős foglalkoztatási ráta Magyarországon alacsonyabb, mint Írországban. Ebből az következik, hogy ...

- A) Magyarországon van elég teljes munkaidőben betölthető állás, így ez a mutató makrogazdasági szinten kedvező.
- B) az alacsony százaléérték Magyarország kihasználatlan munkaerő-tartalékaira hívja fel a figyelmet, mivel ez a forma (ti. *reszmunkaidős foglalkoztatás*) intenzívebb munka- és munkaidő-szervezést tesz lehetővé.
- C) Írországban munkaerőpiaci válsághelyzet keletkezett, amit a munkanélküliségi ráta szintje is alátámaszt.
- D) Írország munkaerőpiaca jelentősen elaprózódott, s a foglalkoztatottak jelentős hányada nem tud teljes munkaidőben elhelyezkedni.

3 pont	
--------	--

3. Szabályok alkalmazása

Az alábbi két mondat munkaszerződésekben szerepel. Szabályosak-e a munkaszerződések? Válaszát indokolja is meg!

a) *„Munkaviszonya határozott idejű. 2017. május 1-jétől a nyár végéig tart.”*

.....
.....
.....

b) *„Juhász Dórát, aki 2003. március 5-én Budapesten született, anyja neve Kovács Teréz, iskolai végzettsége 8 általános, 2018. február 1. és 28. között kiegészítő ügyintézői munkakörben alkalmazom.”*

.....
.....
.....

Melyek azok a munkaügyi szabályok, amelyeket az alábbi esetekben nem tartottak be a munkáltatók, illetve a munkavállalók? Válaszát indokolja is meg!

c) *Bor Virágot az Alfa Bt. próbaidő kikötése mellett alkalmazta. A 85. napon a főnöke közölte Virággal, hogy a próbaidőt 15 nappal meghosszabbítják.*

.....
.....
.....

d) *Szikla Szilárd és a Béta Kft. között munkaszerződés jött létre. A munkáltató próbaidőt kötött ki, amelynek utolsó napja 2018. február 5. A munkáltató február 2-án sms-t küldött a munkavállalónak, melyben közölte, hogy Szilárd munkaszerződését indoklás nélkül felbontja.*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

e) *A munkáltató munkavédelmi oktatást szervezett. Major Anna munkavállaló azonban ezen nem vett részt. Az oktatás megkezdését követően bement abba a helyiségbe, ahol az oktatás zajlott, kávéfőzött magának, közben csendben arra kérte a kollégáit, hogy helyette is írják alá a jelenléti ívet, majd elment. A munkáltató még aznap számon kérte rajta, hogy miért nem vett részt az oktatáson, másnap pedig közölte vele, hogy emiatt rendkívüli felmondással megszünteti Anna munkaviszonyát.*

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

4. Esszé

10-15 soros esszé formájában fogalmazza meg, hogy melyik vállalkozási és adózási forma (formák) felelne (felelnének) meg leginkább a csoport által támasztott igényeknek. Indokolja a választását!

Ön három társával összefogva valamilyen vállalkozás formájában emelt szintű érettségire felkészítő tanfolyamot szeretne indítani. Úgy tervezik, hogy a cégalapítás után az éves árbevételük nem haladja meg 6.000.000 forintot, a költségek a bevételnek maximum 5%-át érik majd el.

Az esszéhez felhasználhatja a táblázat adatait.

A leggyakoribb vállalkozási formák és adózási módok összefoglalója 2018-ban (az adatok tájékoztató jellegűek)				
	Egyéni vállalkozó	Bt., Kkt.	Kft.	Zrt.
Tőkeminimum	nincs	nincs	3 millió Ft	5 millió Ft
Alapítás módja	indítása elektronikus úton ügyfélkapun keresztül, vagy okmányirodában elvégezhető	kötelező az ügyvédi közreműködés, szükséges a cégbírószági bejegyzés	kötelező az ügyvédi közreműködés, szükséges a cégbírószági bejegyzés	kötelező az ügyvédi közreműködés, szükséges a cégbírószági bejegyzés
SzJA = személyi jövedelemadó a nyereség 15%-a és 14% EHO (= eü.hozzájárulás)	egyszeres könyvvitellel választható	nem választható	nem választható	nem választható

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret	pontszám	
	maximális	elért
1. Esszé	15	
2. Elemzés	10	
3. Forráselemzés	7	
4. Fogalom azonosítása	5	
5. Ábra elemzése	6	
6. Keresztretjvény	4	
7. Fogalmak meghatározása	4	
8. Érvelés	4	
I. rész összesen	55	
II. rész		
Gazdasági és pénzügyi ismeretek	pontszám	
	maximális	elért
1. Igaz-hamis	5	
2. Adatsorok elemzése	3	
3. Szabályok alkalmazása	5	
4. Esszé	7	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

dátum

javító tanár

Feladatsor	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt

dátum

dátum

javító tanár

jegyző